

АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ

Жұмыс дәптері

5

СЫНЫП

З. А. Мовкебаева, Д. С. Хамитова

АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ

Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы
мектептердің (сыныптардың) 5-сыныбына арналған
жұмыс дәптері

Қазақстан Республикасының
Білім және ғылым министрлігінің тапсырысы бойынша

Алматы
2019

ӘОЖ 373.167.1
КБЖ 20 я72
М 64

Шартты белгілер:

– Жаз

– Боя

– Қар

– Жаңбыр

– Ашық

– Бұлыңғыр, бұлтты

– Күрделіліктің төменгі деңгейіндегі тапсырма.

– Күрделіліктің орташа деңгейіндегі тапсырма.

– Күрделіліктің жоғары деңгейіндегі тапсырма.

Мовкебаева З. А. т.б.

М64 Айналадағы әлем. Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған арнайы мектептердің (сыныптардың) 5-сыныбына арналған жұмыс дәптері / З. А. Мовкебаева, Д. С. Хамитова. – Алматы: «ӘБЕО орталығы» ЖШС, 2019. – 48 б.

ISBN 978-601-249-642-0

ӘОЖ 373.167.1
КБЖ 20 я72

ISBN 978-601-249-642-0

© «ӘБЕО орталығы» ЖШС, 2019

Қымбатты дос!

Сенің алдыңда «Айналадағы әлем» пәні бойынша жұмыс дәптері. Сен бұл жұмыс дәптерінің көмегімен туған өлкең бойынша қызықты саяхатқа аттанасың. Сен қызықты тапсырмаларды орындайсың, табиғатқа экскурсияға шығасың, өз өлкеңдегі өсімдіктер мен құстардың өмірін бақылайсың. Өсімдіктерді, балықтарды, жануарлар мен құстарды тануға және ажыратуға үйренесің. Сен өсімдіктердің ортақ және әртүрлі ерекше белгілерін ерекшелеуге, үйдегі және мектептегі бөлме өсімдіктерін күтуге, әртүрлі жыл мезгіліндегі ауа райы өзгерістерін бақылауға және оларды ауа райы күнтізбесінде белгілеуге үйренесің. Әртүрлі жыл мезгіліндегі ауа райы өзгерістерімен танысуды жалғастырасың, неге қыста суық, ал жазда ыстық болатынын білесің. Сен күн мен түннің ұзақтығын салыстыруға, дүниенің төрт жағын анықтауға үйренесің.

Саған сәттілік тілейміз!

ТАБИҒАТТАҒЫ МЕЗГІЛДІК ӨЗГЕРІСТЕР

Күз

- Оқы. Күз белгілерін таңда және астын сыз.

Құстар жылы жаққа ұшып кетеді. Аю ұйқысынан оянады. Құстар ұя салады. Көкөністерді жинады. Жәндіктер қуыс-қуысқа тығылып қалады. Қар ереді. Күн жарқырап шықты. Алғашқы қар жауды. Алғашқы суық. Тұқым септі. Инжігүл гүлдеді. Шөптер сарғайды. Жапырақтар түсті. Жылы жел есті. Күн күркіреді.

- Сызбаны қара. Күз белгісін сызбадағы сәйкес белгімен сызық арқылы қос.

- Сызба бойынша күзгі табиғаттың өзгеруіне Күннің тигізетін әсері туралы айтып бер.

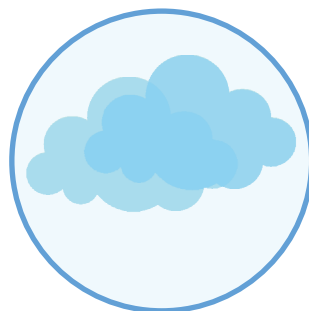
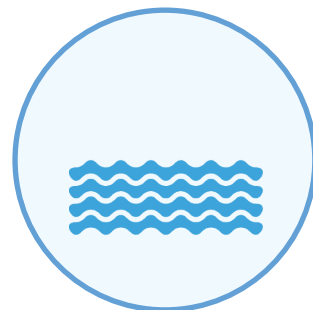
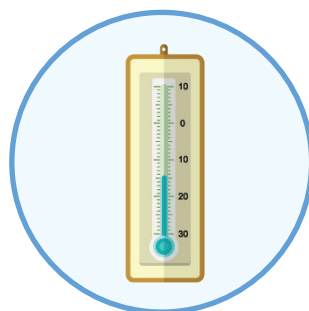
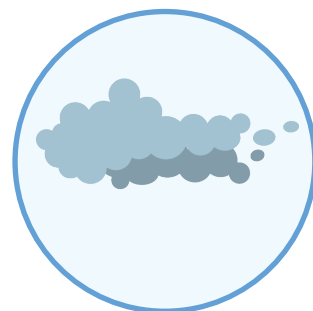
Ауа температурасы
төмендеді

Су қоймаларындағы
су салқын

Тұман

Аспанды қара бұлт жапты

Жаңбыр жауып тұр

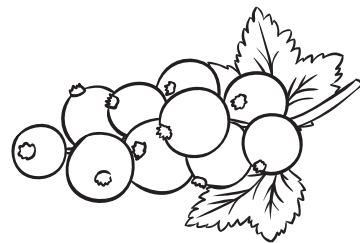
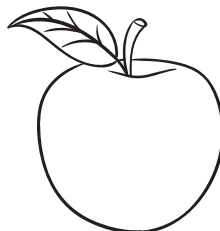
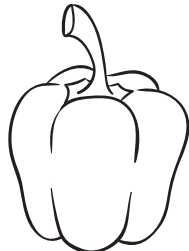
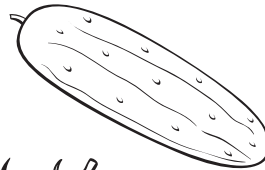
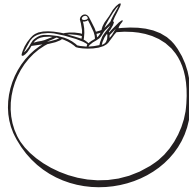
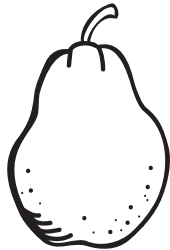
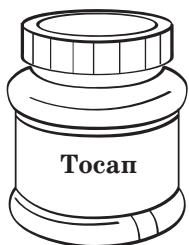
Адамдардың күздегі еңбектері

● Адамдар қысқа дайындайтын жемістер мен көкөністерді таны және боя.

● Қысқа дайындалатын жемістер мен көкөністерді таны, боя және ата. Жемістер мен көкөністерді сәйкес келетін шыны құтылармен сызық арқылы қос.

● Қысқа дайындалатын жемістер мен көкөністердің суретін сал. Боя және жаз.

ТАБИҒАТ. ТІРІ ЖӘНЕ ӨЛІ ТАБИҒАТ

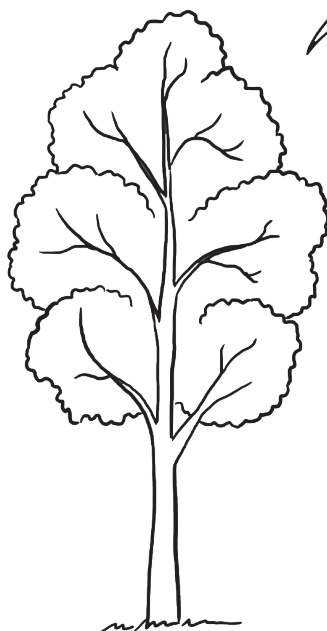
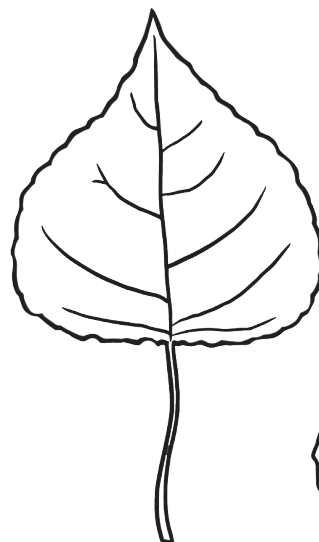
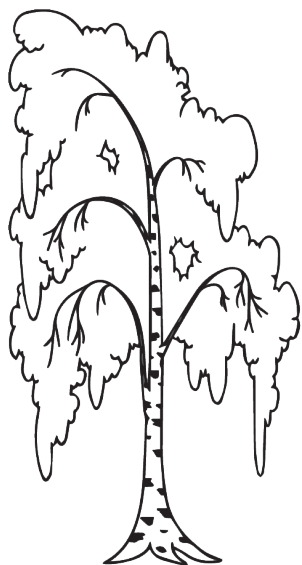
Өсімдіктер

● Ағаштың жапырақтарын таны және боя.

● Ағаштарды сәйкес келетін жапырақтармен қос. Оларды боя және ата.

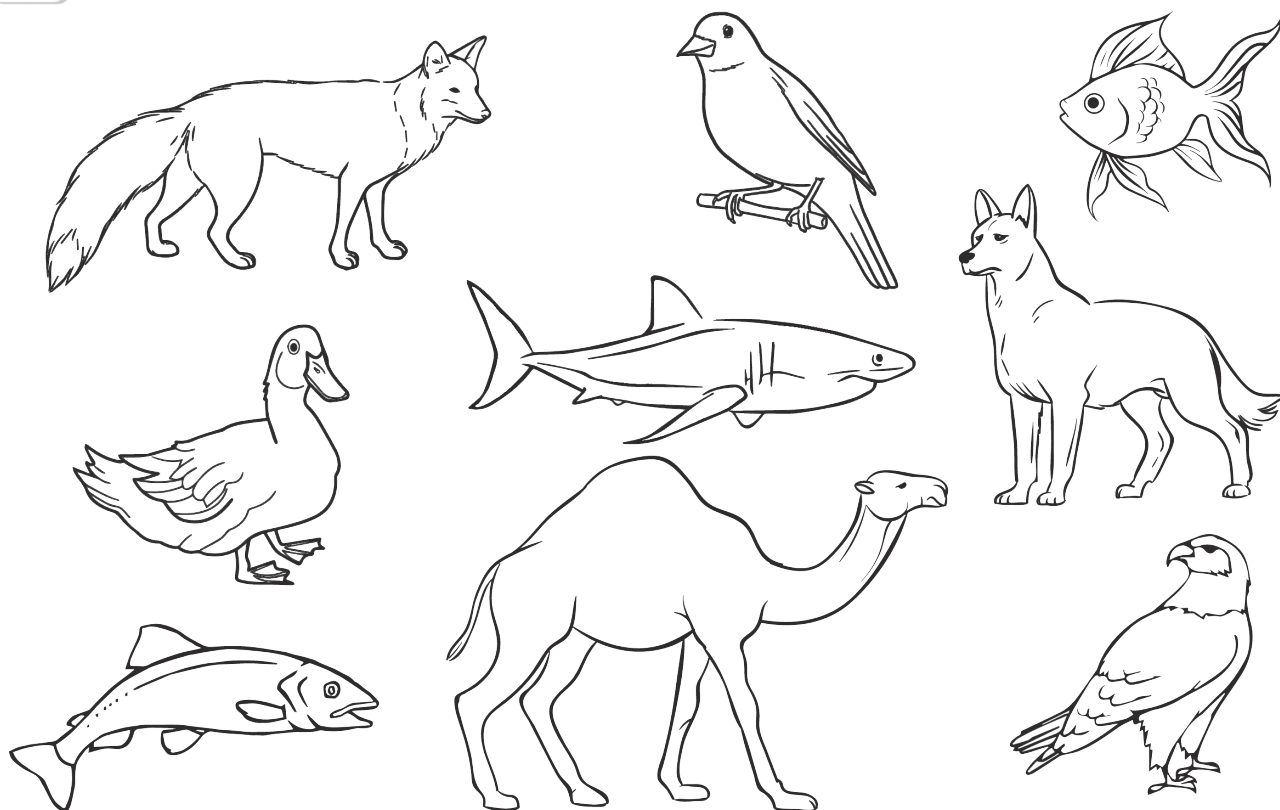

● Ағаш бөліктерінің суретін сал. Боя және жаз.

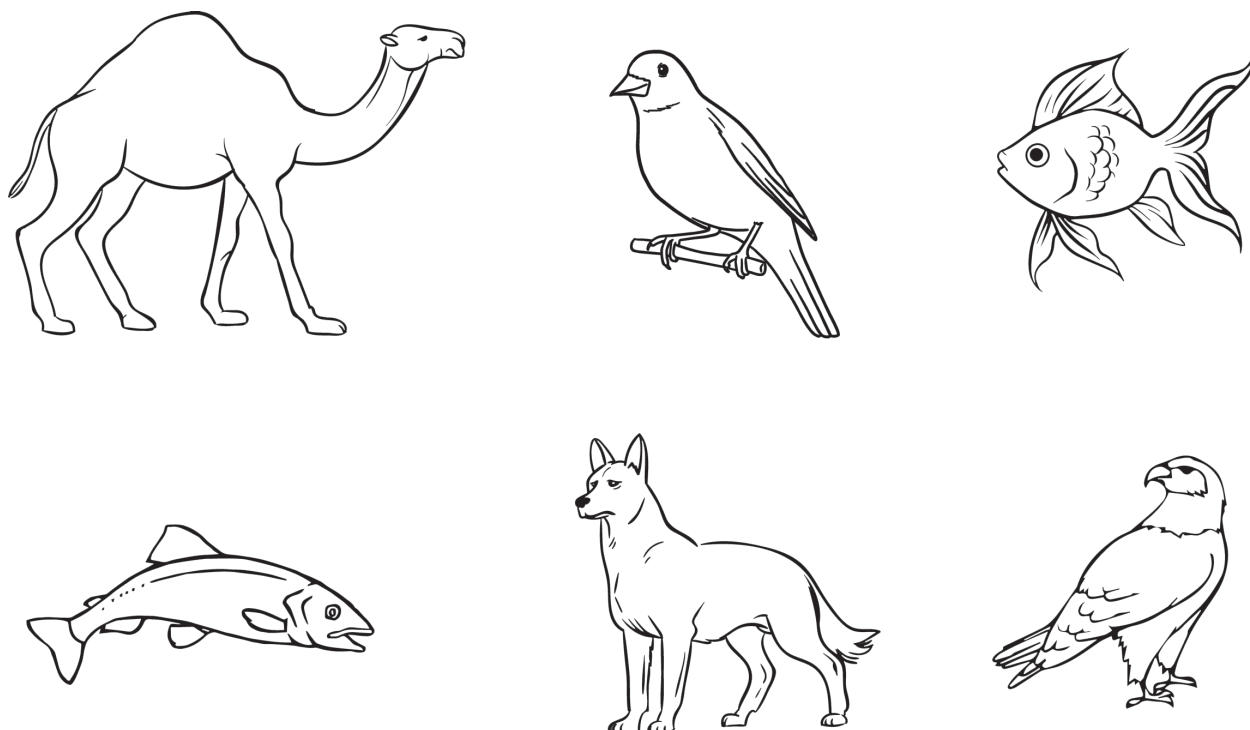
Жануарлар

● Суреттегі құстарды тап және боя.

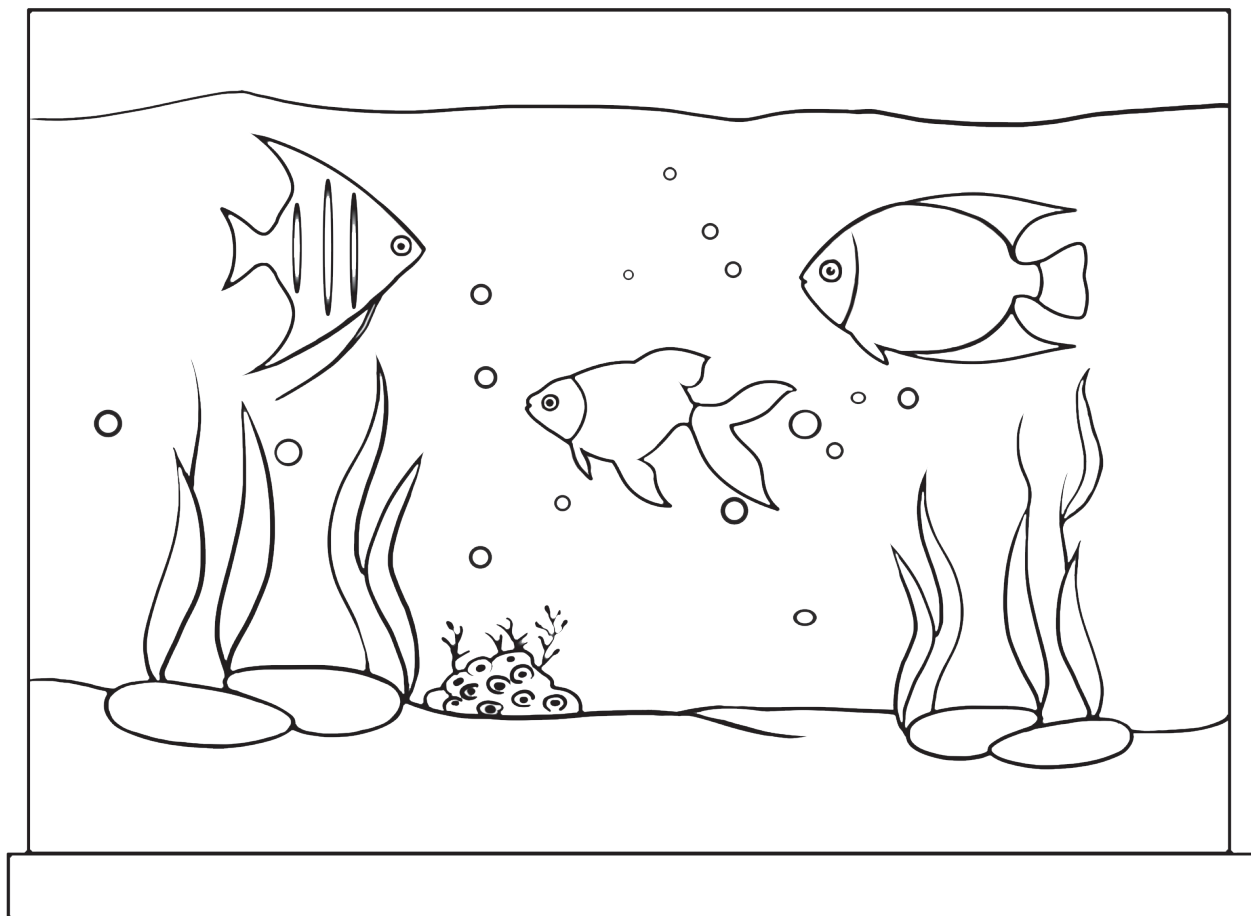

● Суреттегі құстарды таны, ата және боя. Ата.

● Аквариумдегі балықтарды боя. Аквариумдегі балықтардың күтіміне қажетті заттардың және жемінің суретін сал. «Табиғат» бұрышындағы балықтарға жем бер.

АУА РАЙЫН БАҚЫЛАУ КҮНТІЗБЕСІ

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

 – Қар
  – Жаңбыр
  – Ашық
  – Бұлыңғыр, бұлтты

Қыркүйек

1		16	
2		17	
3		18	
4		19	
5		20	
6		21	
7		22	
8		23	
9		24	
10		25	
11		26	
12		27	
13		28	
14		29	
15		30	

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Қазан

1		17	
2		18	
3		19	
4		20	
5		21	
6		22	
7		23	
8		24	
9		25	
10		26	
11		27	
12		28	
13		29	
14		30	
15		31	
16			

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Қараша

1		16	
2		17	
3		18	
4		19	
5		20	
6		21	
7		22	
8		23	
9		24	
10		25	
11		26	
12		27	
13		28	
14		29	
15		30	

МЕНИҢ ОТАНЫМ – ҚАЗАҚСТАН

Қазақстанның өнеркәсібі

- Қазақстан қалаларын тап және ата.

- Картадан Қазақстанның ірі өндірістік облыстарын тап. Боя және ата.

- Қазақстанның ірі өндірістік қалаларының аттарын жаз.

Қазақстанның ауыл шаруашылығы

● Қазақстан картасынан бидай өсіретін аймақтарды тап және боя.

● Қазақстан картасынан бидай өсіретін аймақтарды тап. Боя және атауларын жаз.

● Қазақстан картасын боя. Дәптерге бидай өсірілетін облыстардың аттарын жаз.

Бидай _____

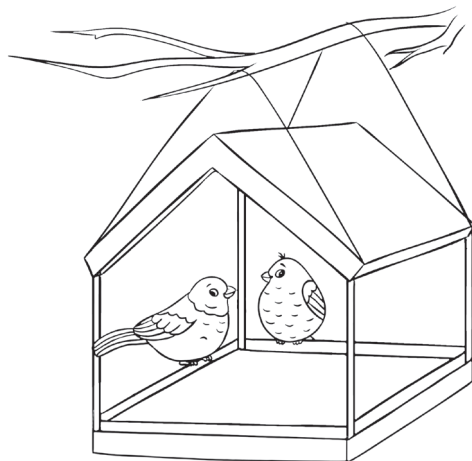
_____ өсіріледі.

ТАБИҒАТТАҒЫ МЕЗГІЛДІК ӨЗГЕРІСТЕР

Қыс. Адамдардың қыстағы еңбегі

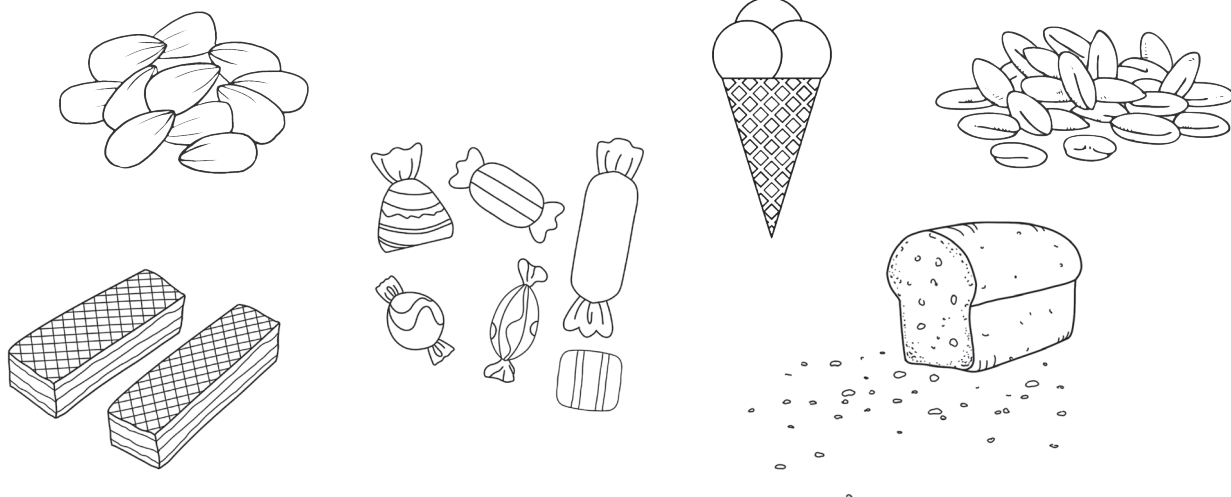
● Суретті боя. Жемшашарға дән, күнбағыс дәндерін және нан қоқымдарын «шаш» (суретін сал).

● Суреттерді боя. Нені істеуге болмайтынын айт.

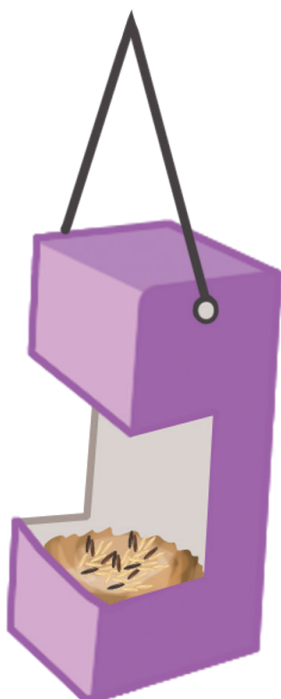

● Құстарды қыста тамақтандыруға болатын заттарды таңда және боя.

Тәжірибе жұмысы

Қолдағы бар заттардан жасалған жемшашарларға қара. Ағаңмен, әпкеңмен немесе ата-анаңмен құстарға жемшашар жаса да, оны өз үйіңнің жанына іліп қой.

Қыс

● Оқы. Қыс белгілерін таңда және астын сыз.

Боран. Жемшашарды іліп қойды. Егін ору жұмысы жүріп жатыр. Шөп шабу. Күн аспанда өте төмен тұр. Күн ұзақ, ал түн қысқа. Қараторғайдың үйшігін іліп қойды. Суық жаңбыр жиі жауады. Мұз сүңгілері пайда болды. Кемпірқосақ. Қар жиі жауады. Аяз. Суық жел соғады.

● Сызбаны қара. Қыс белгісін сызбадағы сәйкес белгімен сызық арқылы қос.

● Сызба бойынша Күннің қысқы табиғаттың өзгеруіне тигізетін әсері туралы айтып бер.

Жер бетін қар жапты

Су қоймаларының бетін
мұз жапты

Жер қатып қалды

Аспанды қара бұлт жапты

Қар жауып тұр

ТАБИҒАТ. ТІРІ ЖӘНЕ ӨЛІ ТАБИҒАТ

Өсімдіктер

● Өсімдік бөліктерін таны және боя.

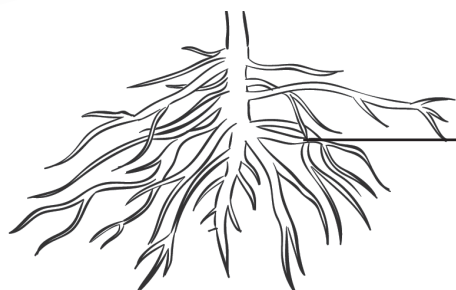
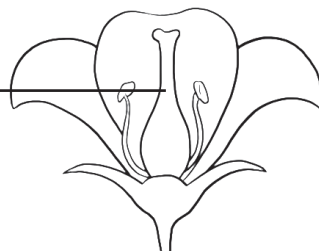

● Өсімдік бөліктерін таны. Боя және аттарын жаз.

● Өсімдік бөліктерін таны, боя және жаз.

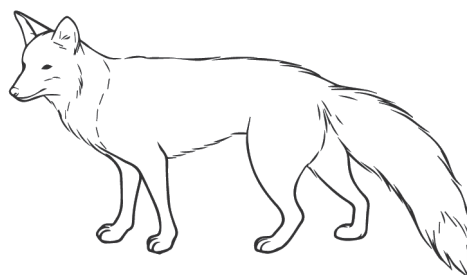
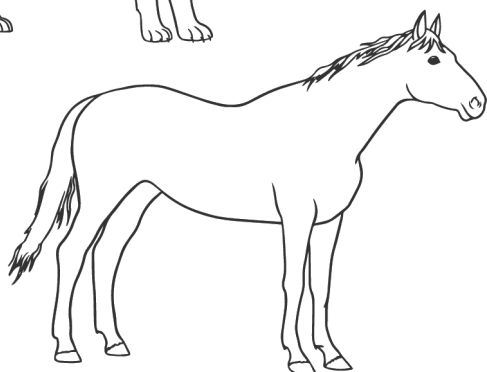
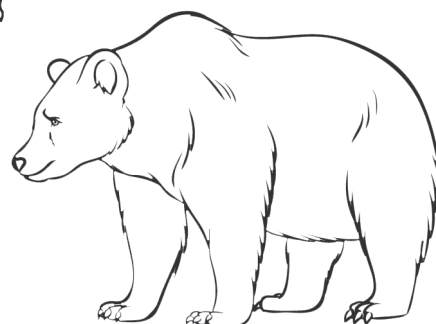
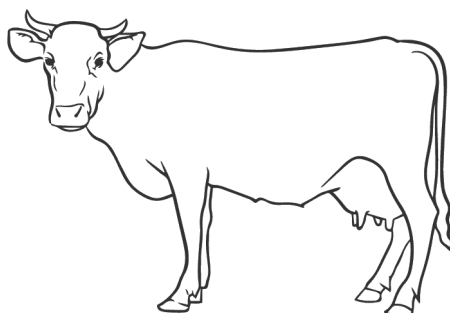
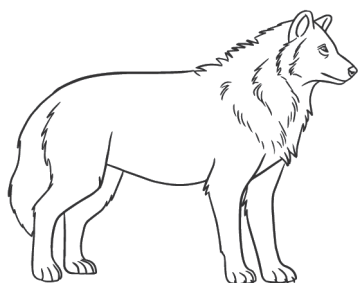
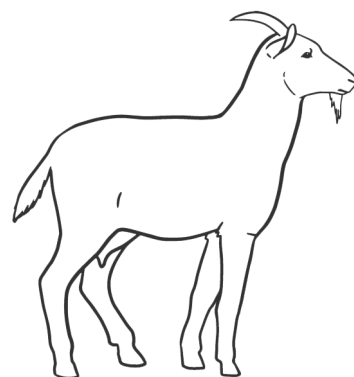
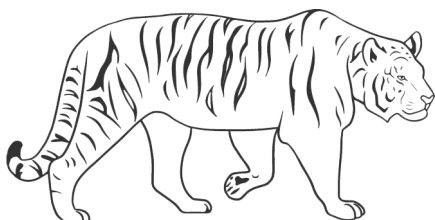
Жануарлар

● Үй жануарларын ғана тап, боя және ата.

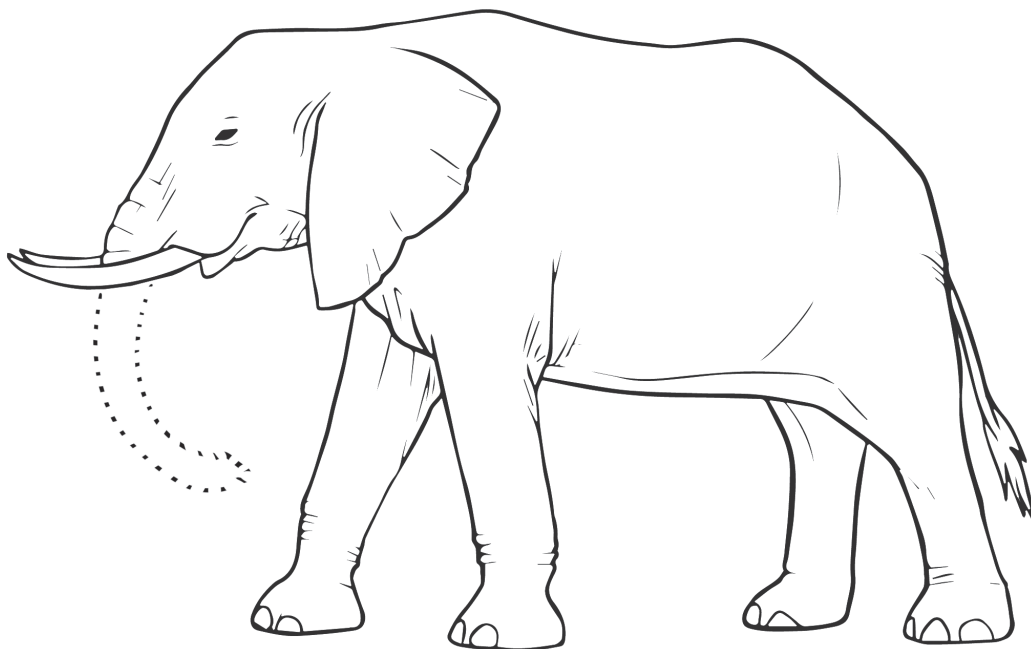
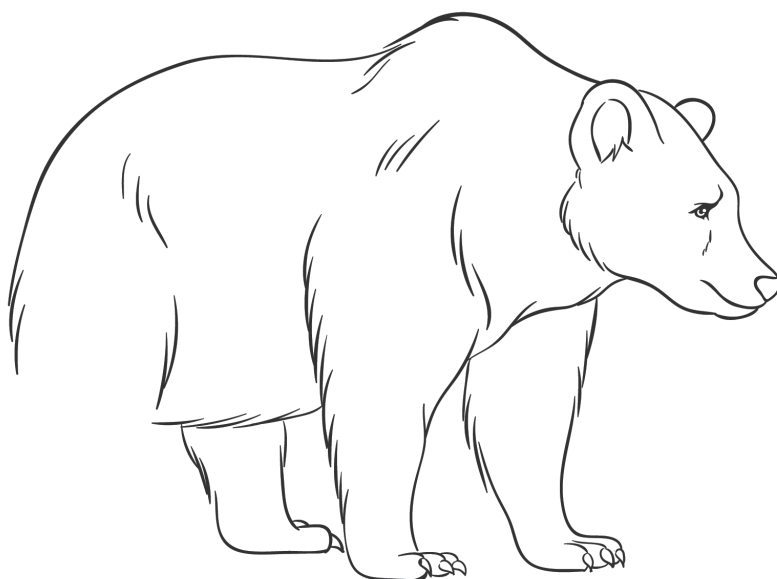
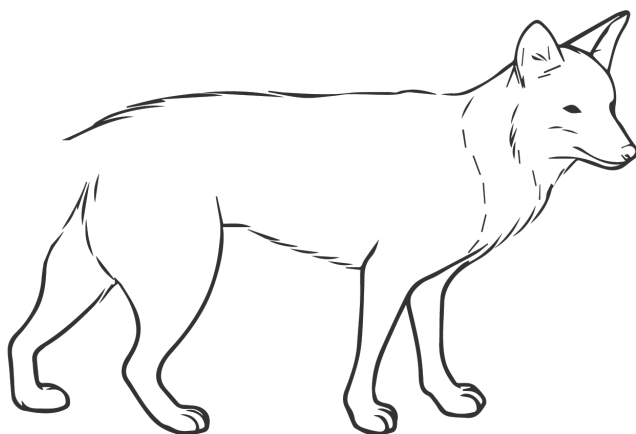

● Үй жануарларын және жабайы жануарларды тап, боя және ата. Үй жануарларын қорамен, ал жабайы жануарларды орманмен сызық арқылы қос.

● Жабайы жануарлардың жетіспейтін бөліктерінің суретін сал.
Жабайы жануарларды боя және аттарын жаз.

АУА РАЙЫН БАҚЫЛАУ КҮНТІЗБЕСІ

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

– Қар

– Жаңбыр

– Ашық

– Бұлыңғыр, бұлтты

Желтоқсан

1		17	
2		18	
3		19	
4		20	
5		21	
6		22	
7		23	
8		24	
9		25	
10		26	
11		27	
12		28	
13		29	
14		30	
15		31	
16			

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Қаңтар

1		17	
2		18	
3		19	
4		20	
5		21	
6		22	
7		23	
8		24	
9		25	
10		26	
11		27	
12		28	
13		29	
14		30	
15		31	
16			

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Ақпан

1		15	
2		16	
3		17	
4		18	
5		19	
6		20	
7		21	
8		22	
9		23	
10		24	
11		25	
12		26	
13		27	
14		28	
		29	

МЕНІҢ ОТАНЫМ – ҚАЗАҚСТАН

Қазақстанның өнеркәсібі

● Мұнайдың, газдың және көмірдің шартты белгілерінің суретін сал.

● Пайдалы қазбалардың шартты белгілерінің аттарын жаз.

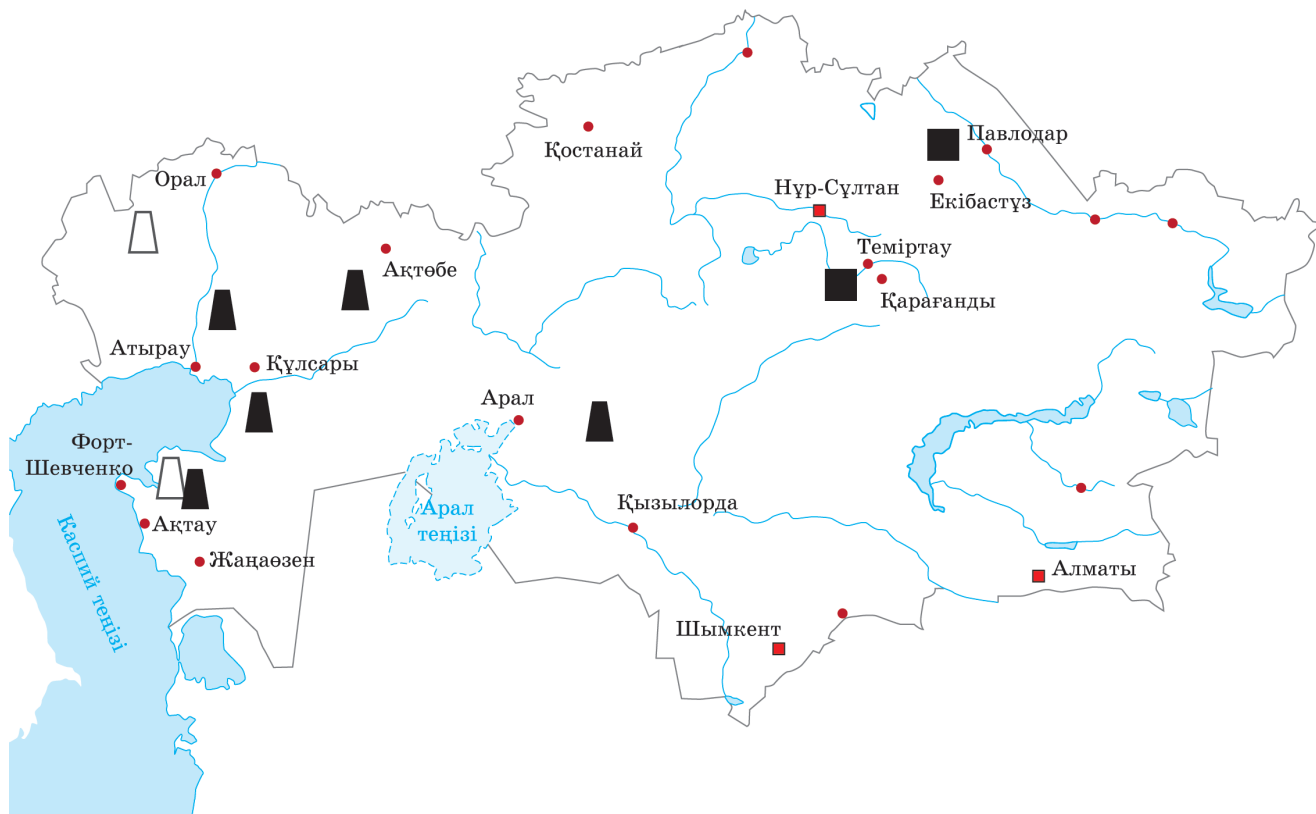

● Қазақстан картасынан пайдалы қазбалардың шартты белгілерін тап және жаз.

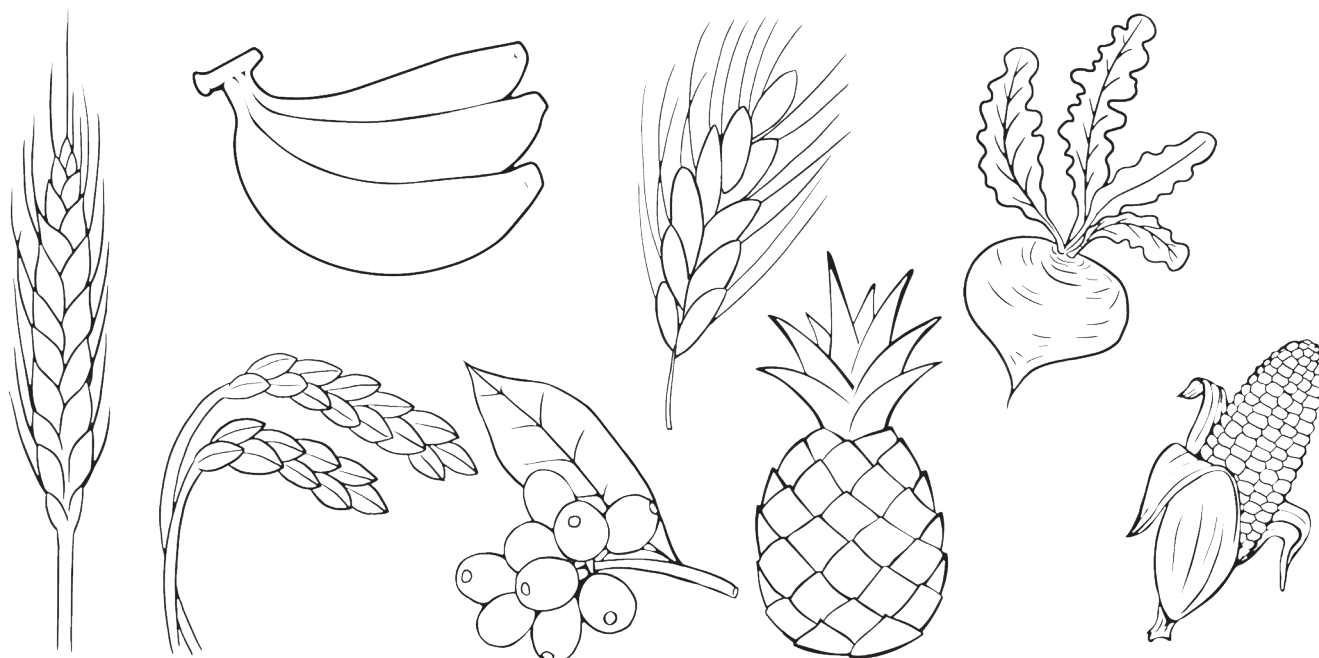
Қазақстанның ауыл шаруашылығы

● Өсімдікті таны. Ата және боя.

● Қазақстанда өсіретін өсімдіктерді таны. Боя және ата.

● Өсімдікті және осы өсімдіктен жасалған өнімдерді сызық арқылы қос.

ТАБИҒАТТАҒЫ МЕЗГІЛДІК ӨЗГЕРІСТЕР. ЖЫЛ МЕЗГІЛДЕРІ

Көктемнің әртүрлі кезеңдеріндегі табиғаттың өзгеруі

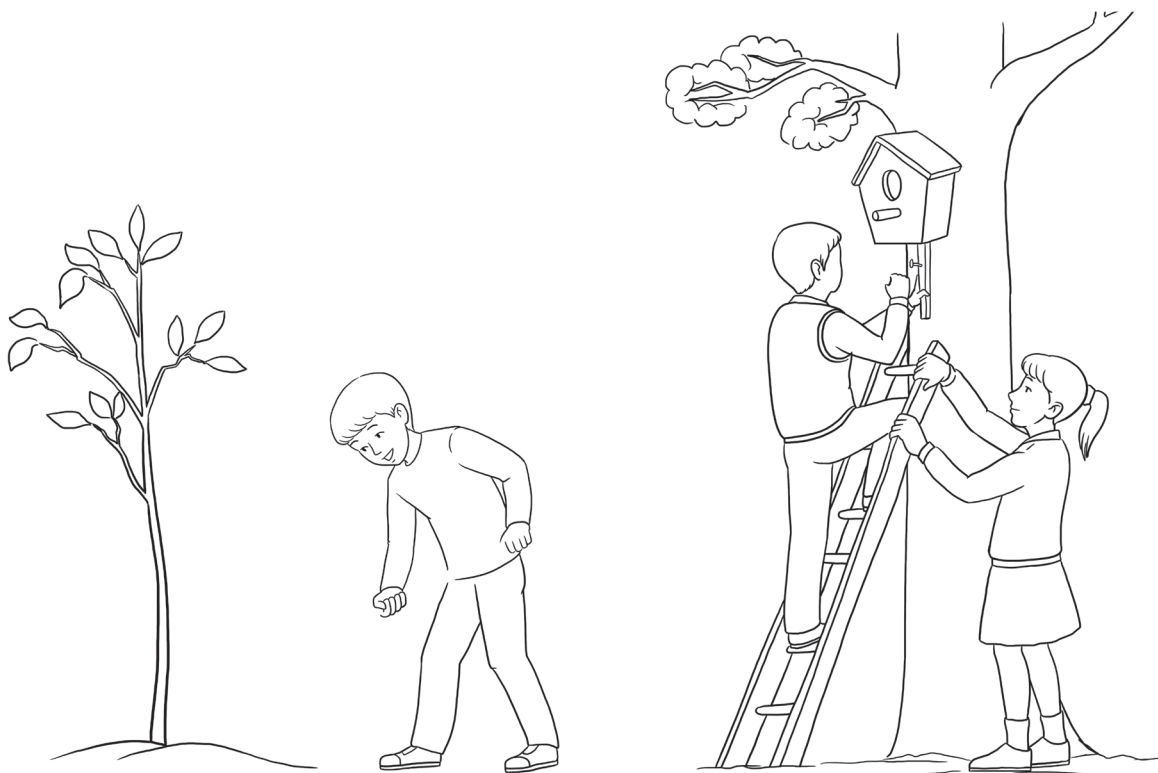
Адамдардың көктемдегі еңбектері

● Суреттегі мектеп үлескесін боя. Оқушылардың үлескедегі жұмыстары туралы айтып бер.

● Балаларға жұмыс істеу үшін қандай құралдардың жетіспейтінідігін қара. Қажетті құралдардың суретін сал, боя және оларды ата.

● «Табиғатты қорғау» тақырыбындағы плакатты боя.

Өсімдіктер

● Оқы. Көктем белгілерін таңда және астын сыз.

Шалшықтың бетіне жұқа мұз қатқан. Күн қатты қыздырмайды. Жапырақтар түсіп жатыр. Көгілдір аспан. Ағаштар бүршіктенген. Аспан сұр түсті. Күн ұзарды. Түн қысқарды. Қараторғайдың үйшігін іліп қойды. Суық жаңбыр жиі жауады. Мұз сүңгілері пайда болды. Кемпірқосақ. Аязды. Аспан ашық, биік және көгілдір. Жылы жел еседі. Құстар сайрайды.

● Сызбаны қара. Көктем белгісін сызбадағы сәйкес белгімен сызық арқылы қос.

● Сызба бойынша Күннің көктемгі табиғаттың өзгеруіне тигізетін әсері туралы айтып бер.

Қар ереді, жылғаларда
су ақты

Аспанда ақ бұлттар

Жер жібіді

Аспан биік және көгілдір

Жаңбыр жауып тұр

Өсімдік бөліктері

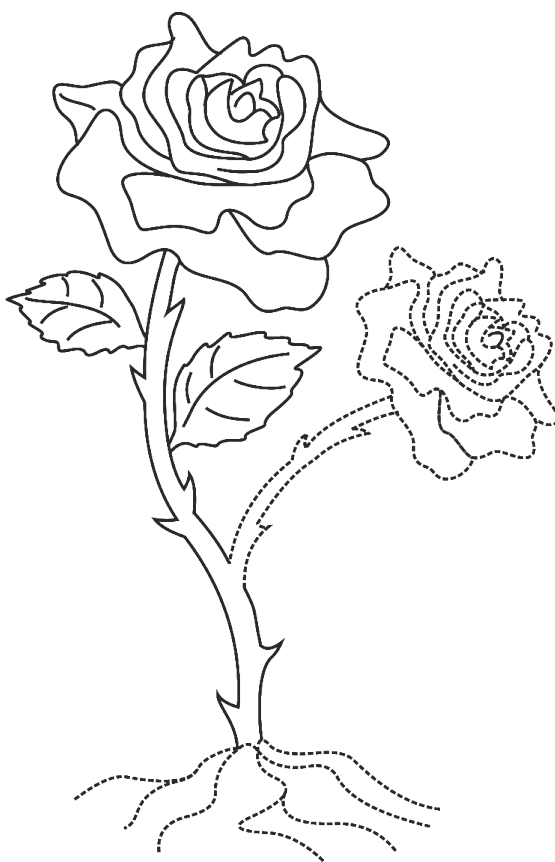
● Өсімдік бөліктерін боя.

● Өсімдіктің барлық бөліктерін боя және аттарын жаз.

● Өсімдіктің суретін аяқта және оны боя. Өсімдік бөліктерінің аттарын жаз.

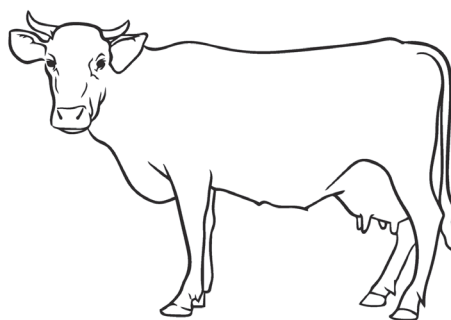
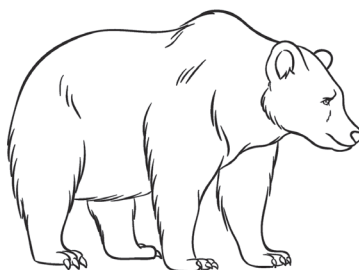
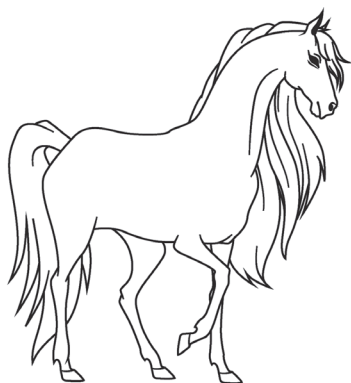
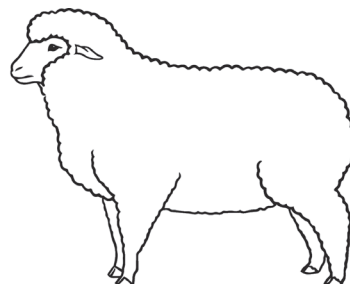
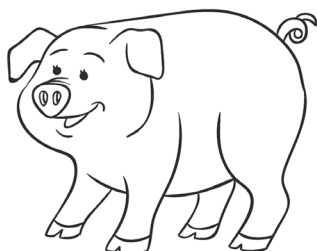
Қорек талғамайтын жануарлар

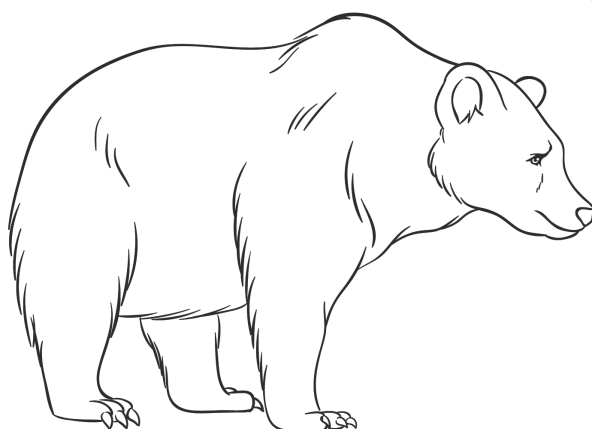
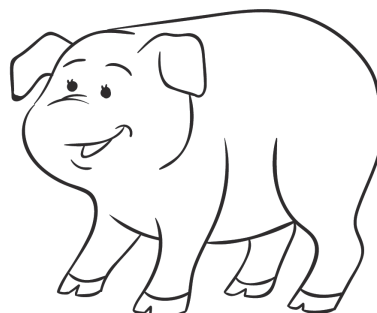
● Суреттен қорек талғамайтын жануарларды ғана таңда және оларды ата.

● Суреттен қорек талғамайтын жануарларды ғана таңда және боя.

● Қорек талғамайтын жануарлардың жетіспейтін бөліктерінің суретін сал. Оларды боя және аттарын жаз.

Пайдалы және зиянды жануарлар

● Пайдалы және зиянды жануарларды тап және ата. Оларды боя.

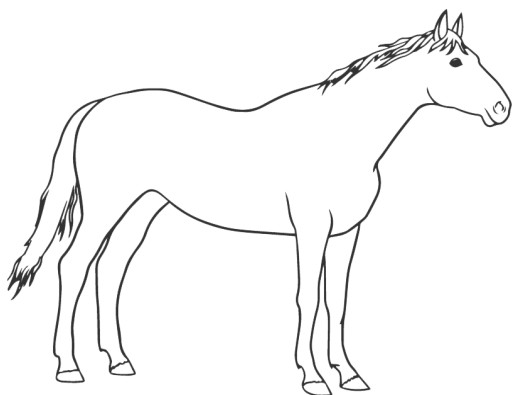
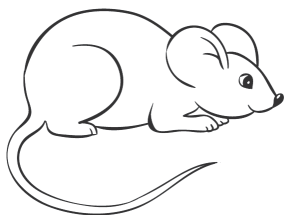
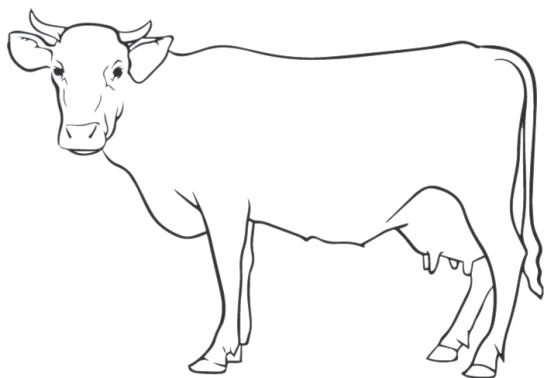

● Жануарларды сәйкес келетін «Пайдалы жануарлар» және «Зиянды жануарлар» кестелерімен сызық арқылы қос. Оларды боя.

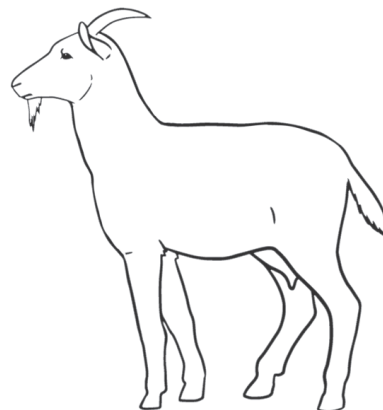
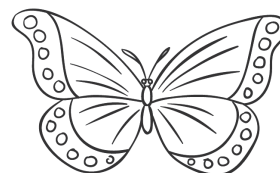
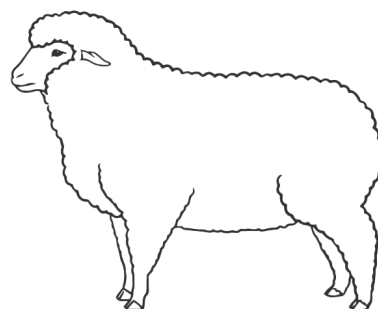

● Зиянды жануарлардың аттарын қызыл түспен, ал пайдалы жануарлардың аттарын жасыл түспен жаз. Оларды боя.

Пайдалы жануарлар

Зиянды жануарлар

АҰА РАЙЫН БАҚЫЛАУ КҮНТІЗБЕСІ

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

 – Қар
  – Жаңбыр
  – Ашық
  – Бұлыңғыр, бұлтты

Наурыз

1		17	
2		18	
3		19	
4		20	
5		21	
6		22	
7		23	
8		24	
9		25	
10		26	
11		27	
12		28	
13		29	
14		30	
15		31	
16			

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Сәуір

1		16	
2		17	
3		18	
4		19	
5		20	
6		21	
7		22	
8		23	
9		24	
10		25	
11		26	
12		27	
13		28	
14		29	
15		30	

Ауа райын арнайы белгілердің көмегімен күнтізбеде белгіле.

✱ – Қар /// – Жаңбыр ☀ – Ашық ☁ – Бұлыңғыр, бұлтты

Мамыр

1		17	
2		18	
3		19	
4		20	
5		21	
6		22	
7		23	
8		24	
9		25	
10		26	
11		27	
12		28	
13		29	
14		30	
15		31	
16			

МЕНІҢ ОТАНЫМ – ҚАЗАҚСТАН

Қазақстанның өнеркәсібі

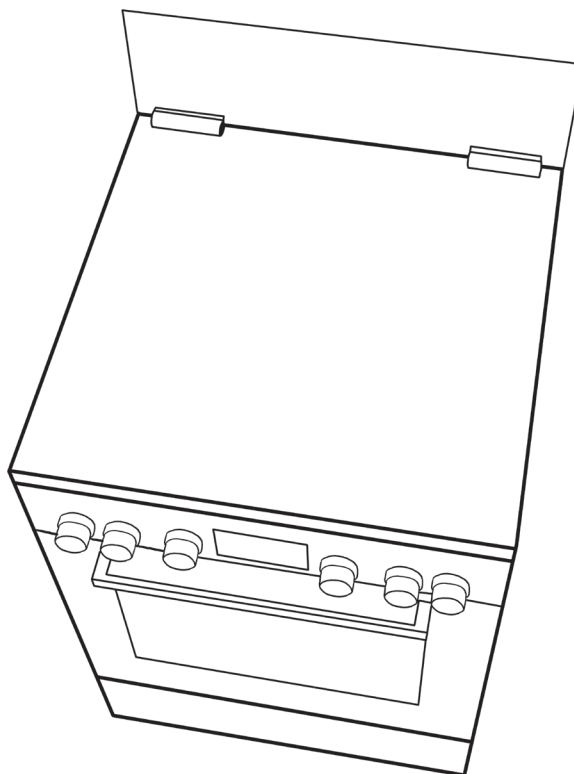
● Мұнай өнімдерін ата және боя.

● Мұнай өнімдерін ата және боя. Бұл өнімдердің қайда қолданылатынын айт.

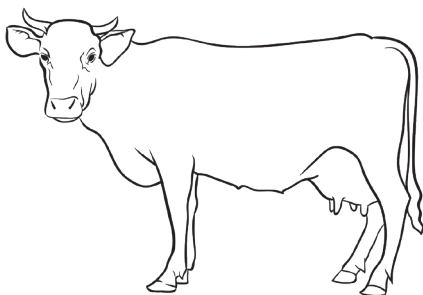
● Газ плитасының от жанатын мойнының суретін сал.
Суретті боя.

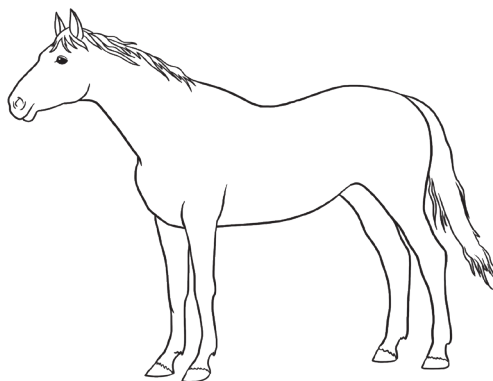
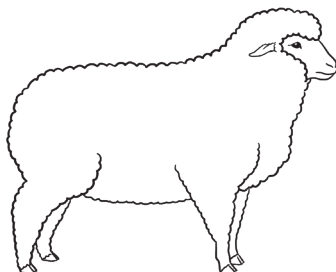
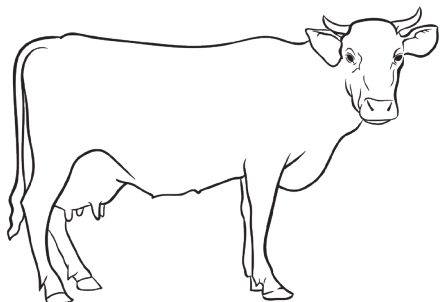
Қазақстанның ауыл шаруашылығы

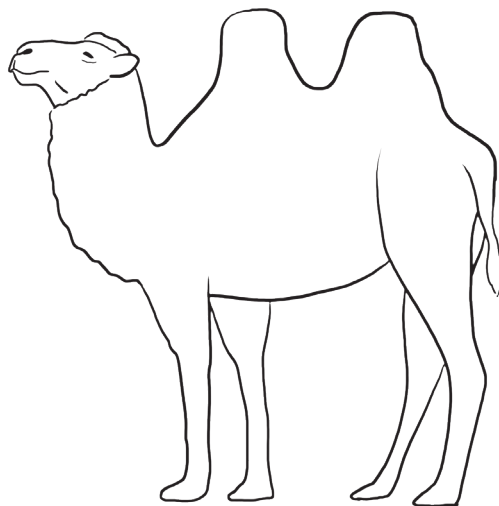
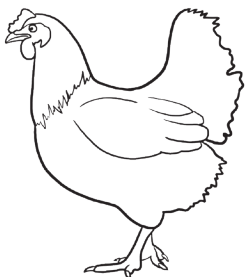
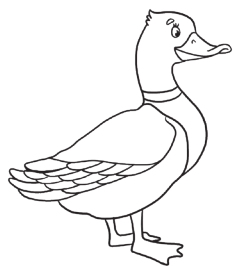
● Жануарларды ата және боя. Олардың қандай пайдасы бар?

● Жануарлардың түрлерін ата. Боя. Олардың қандай пайдасы бар?

● Жануарлар мен құстарды ата. Боя. Олардың қандай пайдасы бар?

ТАБИҒАТТАҒЫ МЕЗГІЛДІК ӨЗГЕРІСТЕР. ЖЫЛ МЕЗГІЛДЕРІ

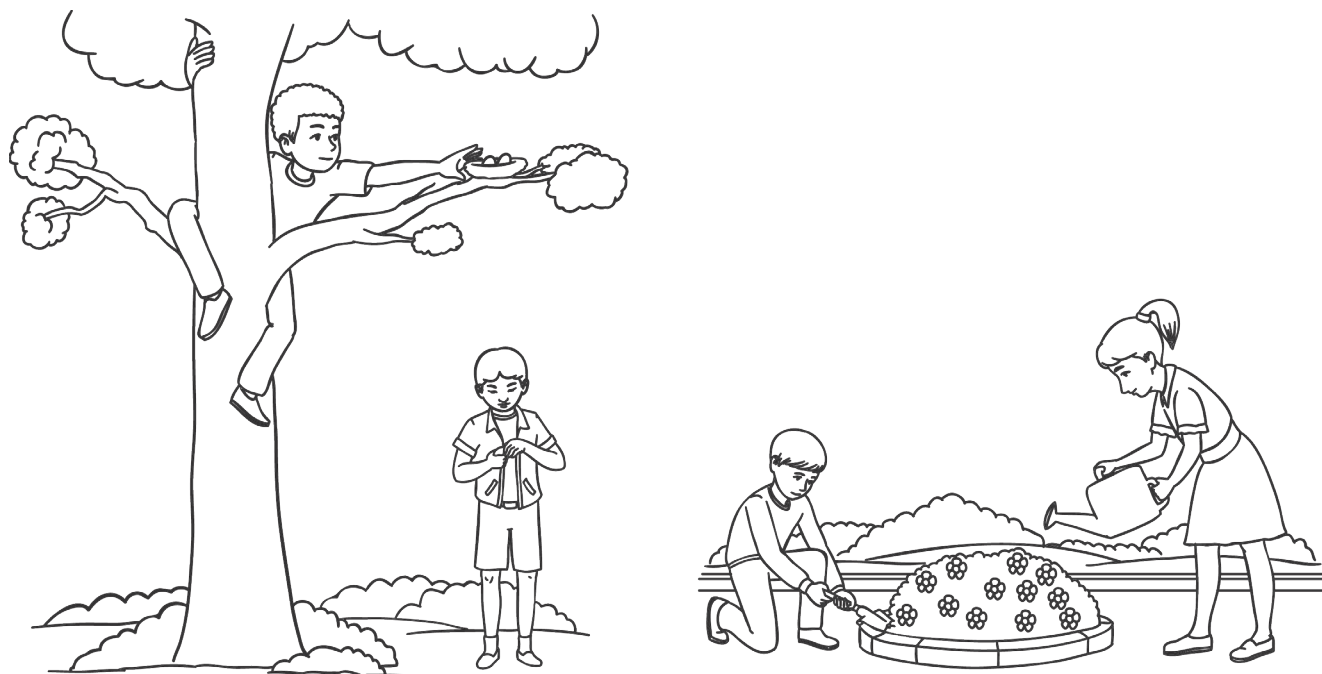
Табиғаттағы жаз байқалымдары

Адамдардың жазғы еңбектері

● Балалардың әрекеттері дұрыс суретті тап және оларды боя.

● Адамдардың жаздағы еңбектері туралы айтып бер.

● Адамдардың жазда қалай еңбек ететіні туралы сурет сал. Суретті боя.

Жаз

- Оқы. Жазда орындау керек ережелердің астын сыз.

Жазда таңертеңнен кешке дейін Күнге қыздырынуға болады.

Күнге қара көзілдірік арқылы ғана қарау керек.

Жағадан алыс жүзуге болады.

Күнге көзді кең ашып қарау керек.

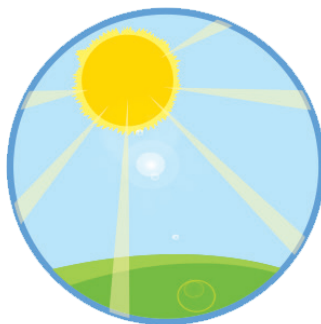
Қатты ыстық күні басқа баскиім кию керек.

Таныс емес су қоймасында суға түсуге болмайды.

- Сызбаны қара. Жаз белгісін сызбадағы сәйкес белгімен сызық арқылы қос.

- Сызба бойынша Күннің жазғы табиғаттың өзгеруіне тигізетін әсері туралы айтып бер.

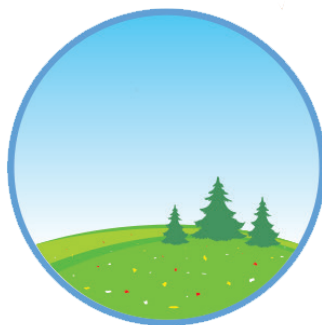
Күн жарқырап шығады

Су қоймаларындағы су жылы болады

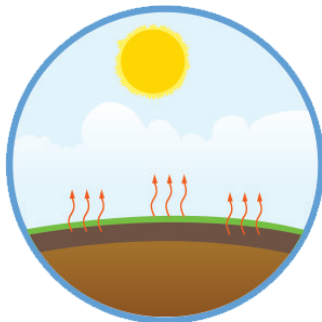
Жер қызады

Аспан биік және көгілдір

Жылы жаңбыр жауады

Жабайы өсетін өсімдіктер

● Жабайы өсетін өсімдіктерді ата және боя.

● Бұл өсімдіктерді неге «жабайы өсімдіктер» деп атайды? Сен қандай жабайы өсімдіктерді білесің?

● Кез келген жабайы өсімдіктің суретін сал және боя. Жабайы өсімдіктер бөліктерінің аттарын жаз.

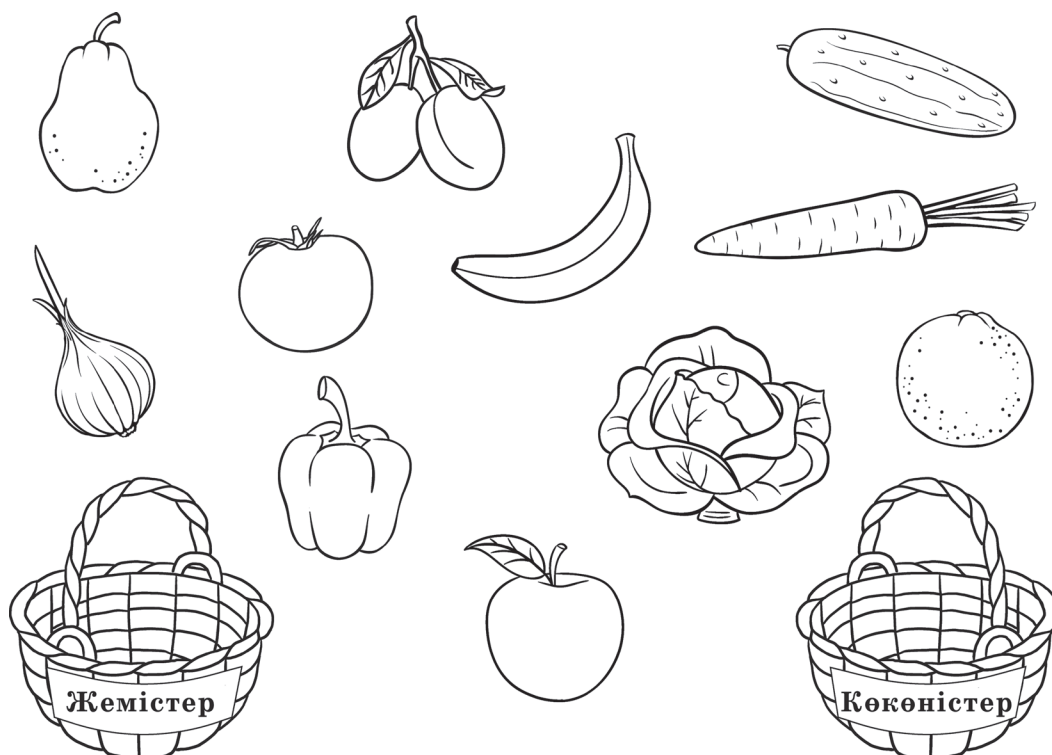
Көкөністер мен жемістер

● Суреттен көкөністерді ғана таңда және боя.

● Суреттегі көкөністер мен жемістерді боя және ата. Көкөністер мен жемістердің суреттерін сәйкес себеттермен сызық арқылы қос.

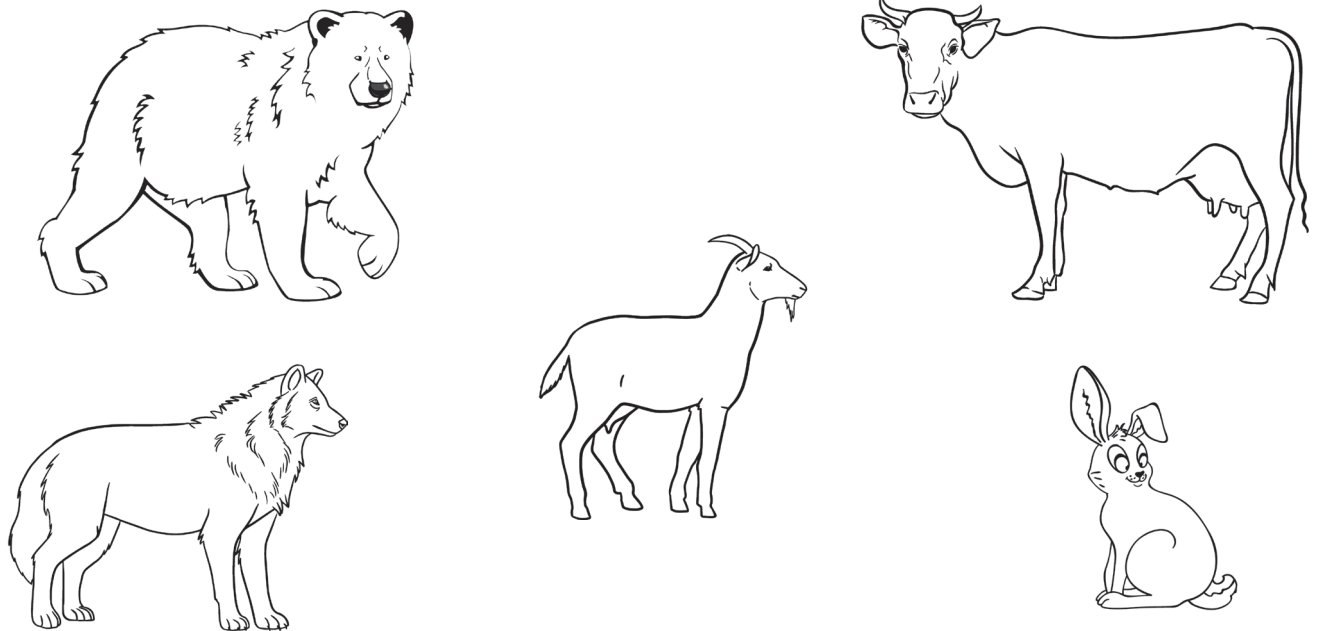
● Жеміс пен көкөністің суретін сал. Оларды боя және аттарын жаз.

Blank area for drawing and labeling fruits and vegetables.

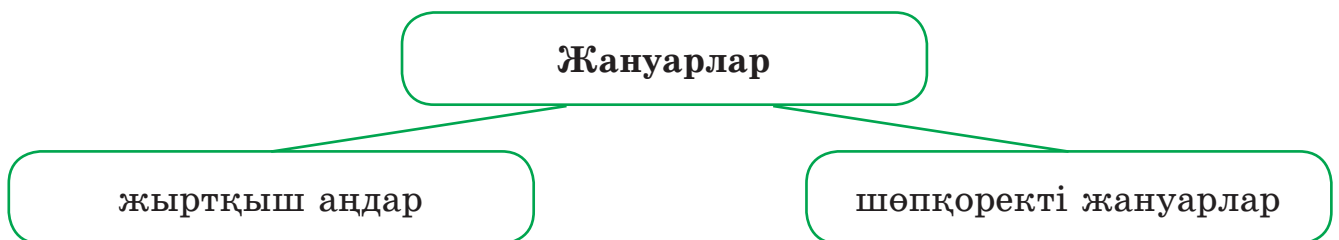
Шөпқоректі жануарлар

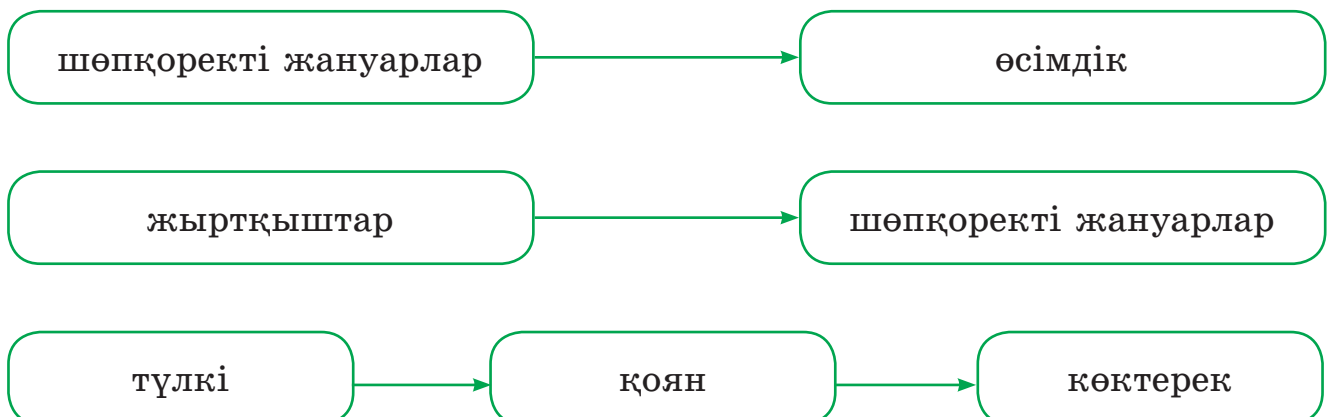
● Суреттен шөпқоректі жануарларды тап. Оларды ата және боя.

● Сызбаны қара және оқы. Шөпқоректі жануарлар мен құстарды мысалға келтір.

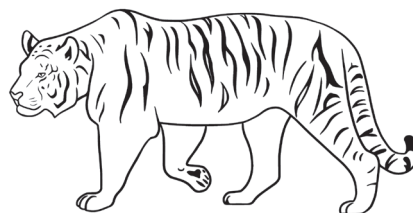
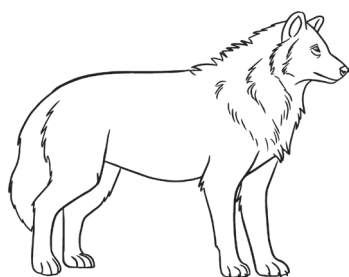
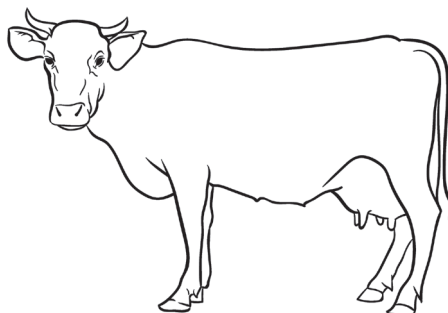
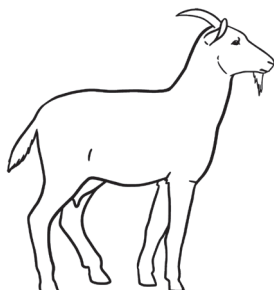
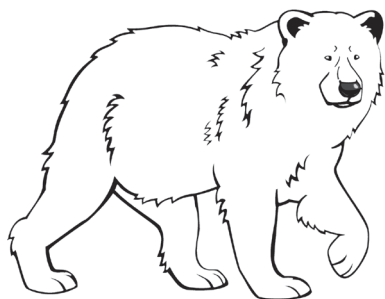
● Жануарларды сызбаның көмегімен қоректену (шөпқоректі, жыртқыш немесе қорек талғамайтын) тәсілі бойынша анықтауға болады. Сызбадағы нұсқарлар ненің немен қоректенетінін көрсетеді. Сызбаны қара және оқы. Оларды пайдалана отырып әңгімелеп бер.

Жыртқыш аңдар

● Суреттен жыртқыш аңдарды таңда және боя.

● Қандай жануарларды жыртқыштар деп атайды? Оларды неге олай деп атайды? Сызбаны қара және оқы. Жыртқыш аңдарға, құстарға, балықтарға және жәндіктерге мысал келтір.

Жыртқыштар

аңдар

құстар

балықтар

жәндіктер

● Оқы. Сөйлемді аяқта.

Қасқыр _____ қоректенеді.

Жыртқыш жануарлар _____ қоректенеді.

Кейбір жануарларды жыртқыш жануарлар деп атайды, себебі _____

Жыртқыш жануарлардың пайдасы бар, олар _____

МЕНІҢ ОТАНЫМ – ҚАЗАҚСТАН

Қазақстанның өнеркәсібі

● Оқы. Табиғи газ шығатын жердің атауын таңда және қоршап сыз.

● Кен орындарының атауларын оқы. Оң жаққа берілген кен орнында өндірілетін пайдалы қазбаның белгісін қой.

Қарағанды көмір бассейні	
Қызылой кен орны	
Екібастұз бассейні	
Қарашығанақ кен орны	
Жаңажол кен орны	
Қашаған	

● Оқы. Қазақстандағы пайдалы кен орындарының атауларын жаз.

Көмір _____
_____ өндіріледі.

Табиғи газдың шығарылатын орны: _____

Мұнай _____
_____ өндіріледі.

Қазақстанның ауыл шаруашылығы

Нан қайдан келеді?

● Қазақстанның дәнді дақылдарының түрлерін ата және боя.

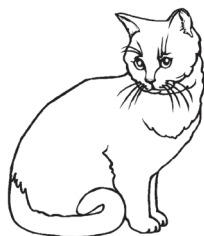
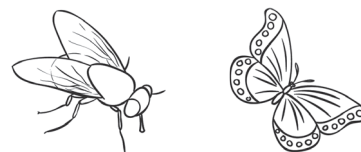
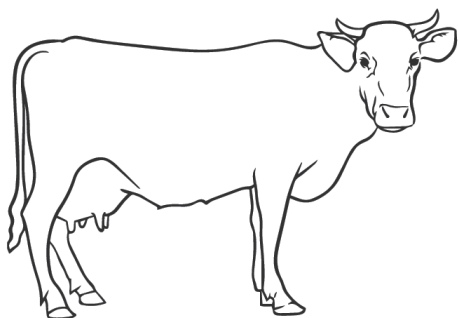
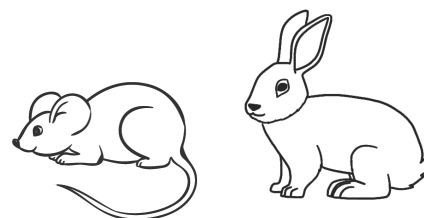
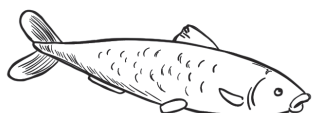
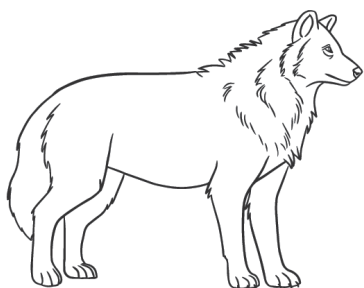
● Нан пісіретін Қазақстанның дәнді дақылдарының түрлерін ата және боя. Бұл дәнді дақылдардан қандай өнімдерді дайындайды?

● Дәнді дақылдарының өнімдерінің суретін сал. Боя және атауларын жаз.

ҚАЙТАЛАУ

Жануарларды тамақтандыруға көмектес. Сәйкес суреттерді қос.

Өз өлкеңнің табиғатының суретін сал.

Оқу құралы

Мовкебаева Зульфия Ахметвалиевна
Хамитова Дана Сункарбековна

АЙНАЛАДАҒЫ ӘЛЕМ

Зерде бұзылыстары бар балаларға арналған
арнайы мектептердің (сыныптардың)
5-сыныбына арналған жұмыс дәптері

Редакторы Г. Ж. Есенжолова
Суретшісі А. Тұрсынбеков
Компьютерде беттеген С. К. Ильясова

Басуға 24.05.2019 қол қойылды.
Есептік баспа табағы 6. Шартты баспа табағы 5,58.
Пішімі 60x84 ¹/₈. Офсеттік қағаз